

Observatielijsten

Zie Deel A: Toelichting observatielijsten 0 - 4 jaar

Observatielijst Sociaal-emotioneel 8 pagina's

Observatielijst Taal 13 pagina's

Observatielijst Rekenen 7 pagina's

Observatielijst Motoriek 10 pagina's

kindgegevens

naam

geboortedatum

baby	in de groep bij	vanaf
-------------	-----------------	-------

dreumes	in de groep bij	vanaf
----------------	-----------------	-------

peuter	in de groep bij	vanaf
---------------	-----------------	-------

1 Omgaan met en uiten van eigen gevoelens en ervaringen

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	toont enthousiasme (lacht, kirt, trappelt met de beentjes)
	☐	☐	laat non-verbaal zien dat hij/zij iets niet wil (bijv. 'slaat' fles weg, draait hoofd als de neus wordt afgeveegd)
	☐	☐	laat zich troosten door de PM (door nabijheid)

Dreumes

oranje	☐	☐	laat emoties als boos en verdrietig zien en reageert nog intuïtief (nog geen controle)
	☐	☐	laat zich troosten door de PM (steeds minder nabijheid)

Peuter

geel	Begin	☐	☐	gebruikt de eigen naam
		☐	☐	laat emoties als blij, boos en verdrietig zien en is te troosten/kan eroverheen stappen (steeds minder nabijheid, steeds meer in woorden)
roze	Midden	☐	☐	benoemt zichzelf als 'ik'
		☐	☐	kan bij zichzelf een emotie herkennen en benoemen (Sam boos)
		☐	☐	laat (min of meer gecontroleerd) emoties zien (blij, boos, verdrietig)
groen	Einde	☐	☐	heeft (doorgaans) controle over eigen emoties (blij, verdrietig)
		☐	☐	staat open voor nieuwe situaties en opdrachten, past zich gemakkelijk aan (bijv. uitstapje in een vreemde omgeving)
		☐	☐	leert om te gaan met teleurstellingen (dit lukt soms wel/niet)

2 Gevoelens van anderen herkennen

in ontwikkeling

ja

Peuter

Het kind ...

geen	Begin	☐	☐	kijkt naar gevoelsuitingen van anderen (ziet bijv. dat iemand verdrietig is)	geen
		☐	☐	weet dat 'nee' zeggen een reactie oplevert van een ander	
roze	Midden	☐	☐	begint patronen te ontdekken in het eigen gedrag en het gedrag van anderen (weet bijv. wanneer anderen blij, boos of verdrietig worden)	roze
		☐	☐	kan steeds beter een gevoel bij anderen waarnemen (... is blij, boos of verdrietig)	
groen	Einde	☐	☐	ontdekt de verschillen en overeenkomsten tussen zichzelf en de andere kinderen in de groep (bijv. inleeftijd (... kan dat al wel/nog niet) en in gedrag (weet bijv. welke kindeenzelfde spelleuk vindt))	groen
		☐	☐		

3 Relaties aangaan, omgaan en samenspelen met anderen

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw

☐	☐	maakt oogcontact met de PM
☐	☐	reageert op de PM
☐	☐	trekt de aandacht door geluiden te maken

Dreumes

oranje

☐	☐	speelt alleen en is nog op zichzelf gericht
☐	☐	heeft steeds meer contact met andere kinderen (uit het gezin en in de groep)
☐	☐	zoekt contact met de PM (nabijheid en genegenheid)

Peuter

geel

roze

groen

Begin	☐	☐	kijkt naar andere kinderen die spelen (maar is doorgaans nog op zichzelf gericht)
	☐	☐	helpt anderen (bijv. door iets zwaars mee te tillen)
	☐	☐	zegt (eenvoudig) wat hij/zij wil en maakt (vaak nog) non-verbaal duidelijk wat hij/zij niet wil (loopt bijv. weg)
	☐	☐	weet wat wel en niet mag en verkent grenzen
	☐	☐	heeft plezier in samenspelen, speelt naast anderen (parallelspeel)
Midden	☐	☐	heeft belangstelling voor andere kinderen (zoekt anderen uit zichzelf op) en gebruikt de namen van enkele kinderen uit de groep
	☐	☐	probeert anderen te helpen (bijv. bij taakjes die niet lukken, zoals iets open maken)
	☐	☐	zegt (eenvoudig) wat hij/zij wel of niet wil
	☐	☐	kan min of meer iets delen met andere kinderen
	☐	☐	weet wat goed en fout is (zegt 'sorry' als hij/zij iets gedaan heeft)
	☐	☐	probeert rekening te houden met een ander
	☐	☐	neemt nog een afwachtende houding aan bij samenspel en speelt soms naast en soms met anderen
Einde	☐	☐	is geïnteresseerd in de andere kinderen in de groep, krijgt voorkeur en kent enkele namen
	☐	☐	probeert anderen te helpen (bijv. jas aandoen) en 'zorgt' voor anderen kinderen (door een hand vast te houden of een arm om de schouder bij verdriet)
	☐	☐	zegt wat hij/zij wel of niet wil (tegen een ander kind als die iets doet wat hij/zij niet leuk vindt, of als hij/zij iets wil hebben)
	☐	☐	onderkent conflicten, probeert mee te denken over het oplossen van een ruzie
	☐	☐	kan iets delen met andere kinderen (bijv. blokken)
	☐	☐	houdt in het spel steeds vaker rekening met een ander en kan kortdurend samenspelen

4 Sociale redzaamheid: thuis, op de voorschool en in de leefomgeving

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	heeft belangstelling voor de omgeving, kijkt naar andere kinderen
	☐	☐	heeft belangstelling voor de omgeving, luistert (kort) naar andere kinderen

Dreumes

oranje	☐	☐	vertelt graag over wie er bij hem/haar thuis wonen en geniet ervan als het over deze huisgenoten gaat
	☐	☐	kan zich handhaven in het dagelijkse dagritme van de groep, wordt assertiever
	☐	☐	doet bezigheden van de PM na (bijv. telefoneren, op knopjes drukken)
	☐	☐	speelt doorgaans alleen (solitair spel)

Peuter

geel	Begin	☐	☐	vertelt iets over thuis (bijv. over de favoriete knuffel)
		☐	☐	speelt met voorwerpen handelingen na van andere kinderen of de PM (doorgaans nog ongericht)
		☐	☐	krijgt zicht op routines en regels in de groep en probeert mee te doen met de dagelijkse routines (zoals dagritme, liedjes zingen)
		☐	☐	weet aan de hand van de dagritme kaarten wat er op een dag gebeurt
		☐	☐	'helpt mee' bij bijv. huishoudelijke klusjes (dingen wegzetten) en neemt initiatief om materialen op te ruimen na het spelen
roze	Midden	☐	☐	kan (eenvoudig) iets vertellen over thuis (bijv. het slaapritueel)
		☐	☐	speelt een eenvoudig rollenspel uit (imitatiespel), met steeds meer oog voor detail (bijv. koken in een keukentje)
		☐	☐	probeert zich aan de regels in de groep te houden en doet mee met de dagelijkse routines
		☐	☐	probeert op zijn/haar beurt te wachten; dit lukt steeds vaker
		☐	☐	helpt mee met het (gezamenlijk) opruimen van materialen na het spelen
groen	Einde	☐	☐	is geïnteresseerd in zijn omgeving, vertelt wat hem/haar bezighoudt en luistert ook naar anderen
		☐	☐	speelt met andere kinderen een eenvoudig rollenspel uit het dagelijks leven na (bijv. klant en winkelier)
		☐	☐	houdt zich aan de regels in de groep en weet wat er (in grote lijnen) op een dag gebeurt
		☐	☐	kan van tijd tot tijd op zijn/haar beurt wachten
		☐	☐	ruimt zelf materialen op (bijv. als hij/zij een ander spel of andere activiteit gaat doen)

5 Zelfstandigheid

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	maakt een geluid of gebaar om de aandacht van de PM ergens op te richten, omdat hij/zij iets wil
-------	--------------------------	--------------------------	--

Dreumes

oranje	☐	☐	kan zelf eten met een lepel (of een vork) en drinken uit een (tuit)beker
	☐	☐	gebruikt een woord om iets duidelijk te maken, eventueel aangevuld met een gebaar
	☐	☐	stelt een eenvoudige vraag om iets 'voor elkaar te krijgen'

Peuter

geel	Begin	☐	☐	kan uit meerdere mogelijkheden één uitkiezen (bijv. puzzel of Duplo)
		☐	☐	kan (een korte tijd) alleen spelen
		☐	☐	begrijpt eenvoudige opdrachten en voert deze uit, kan aanwijzingen opvolgen ('leg het blok in de kist')
		☐	☐	durft om hulp te vragen als iets niet lukt
		☐	☐	'helpt mee' bij bijv. aan- en uitkleden (bijv. als de PM een trui aandoet, steekt het kind zelf de armen in de mouwen)
roze	Midden	☐	☐	kiest zelf waarmee hij/zij wil spelen
		☐	☐	kan rustig alleen werken (bijv. een puzzel maken)
		☐	☐	kan een taak afmaken (bijv. een puzzel)
		☐	☐	volgt aanwijzingen op tijdens het spelen en probeert een (duidelijke) opdracht zelf uit te voeren ('ruim alle auto's op in de kist en zet de kist in de kast')
		☐	☐	vraagt om hulp als iets niet lukt (bijv. jas dichtdoen)
		☐	☐	wil graag dingen zelf doen; heeft doorgaans nog hulp nodig (bijv. bij aan- en uitkleden; probeert zelf de broek aan te doen, de PM maakt deze dicht)
groen	Einde	☐	☐	kiest zelf (bijv. waarmee hij/zij wil spelen)
		☐	☐	kan (ongeveer 5 minuten) rustig alleen (zelfstandig) werken of spelen
		☐	☐	zet door als iets niet meteen lukt en kan (doorgaans) een taak afmaken
		☐	☐	voert een (duidelijke) opdracht zelfstandig uit ('ruim alle auto's op in de kist en zet de kist in de kast')
		☐	☐	probeert zelf problemen op te lossen en vraagt gericht om hulp als het niet lukt (bijv. tijdens het (samen)spelen of bij een taak, zoals het aanrijgen van een kraal)
		☐	☐	is grotendeels zelfredzaam (heeft weinig hulp nodig bij het zelf aan- en uitkleden en is overdag zindelijk)

6 Onderzoeken en initiatief nemen

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	oogt ontspannen
	☐	☐	onderzoekt voorwerpen door deze te bekijken en in de mond te stoppen
	☐	☐	gaat op onderzoek uit door spulletjes te pakken of ernaartoe te gaan

Dreumes

oranje	☐	☐	voelt zich op zijn/haar gemak in de groep en durft zich te uiten (te laten zien of te horen)
	☐	☐	onderzoekt materialen door er iets mee te doen (openen-sluiten, trekken, peuteren, 'slaan')
	☐	☐	heeft zin om te spelen

Peuter

geel	Begin	☐	☐	voelt zich op zijn gemak in de groep en beweegt zich vrij door de ruimte
		☐	☐	is nieuwsgierig naar het onbekende (vraagt bijv. 'wat is dat?')
		☐	☐	is trots als hij/zij iets (nieuws) kan
roze	Midden	☐	☐	durft te experimenteren met (bekende) materialen en onderzoekt voorwerpen
		☐	☐	heeft plezier in het leren van nieuwe dingen
groen	Einde	☐	☐	durft te experimenteren en onderzoekt gericht materialen op de mogelijkheden

Opmerkingen

observatiemoment baby • datum

Opmerkingen

observatiemoment dreumes • datum

Opmerkingen

observatiemoment begin peuterperiode • datum

Opmerkingen

observatiemoment midden peuterperiode • datum

Opmerkingen

observatiemoment eind peuterperiode • datum

Mondelinge taal • 1 Spraak-taalontwikkeling

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	maakt (kirrende) geluidjes of brabbelt (<i>tegen personen en speelgoed</i>)
	☐	☐	herhaalt geluidjes
	☐	☐	brabbelt bij (eigen) spel

Dreumes

oranje	☐	☐	begint steeds meer woorden te herhalen en (na) te zeggen
	☐	☐	maakt zinnen van 1 woord of meer
	☐	☐	zegt enkele verstaanbare woorden (<i>bijv. uit de directe omgeving</i>) en maakt ook eigen woorden

Peuter

geel	Begin	☐	☐	is meer dan de helft van de tijd goed verstaanbaar (<i>in elk geval voor vaste medewerkers</i>)
		☐	☐	maakt zinnen van (minstens) 2 en 3 woorden
roze	Midden	☐	☐	maakt zinnen van (minstens) 3 en 4 woorden
		☐	☐	gebruikt verkleinwoorden en meervoudsvormen (nog niet altijd correct), kan een ontkenning aangeven (<i>'ik heb niet', 'is niet'</i>)
groen	Einde	☐	☐	maakt zinnen van (minstens) 4 woorden
		☐	☐	gebruikt verleden tijd en regelmatige werkwoordsvervoegingen (<i>nog niet altijd correct</i>), gebruikt functiewoorden (<i>en, toen, omdat</i>) en maakt eenvoudige vraagzinnen (<i>wie, wat, waar</i>)
		☐	☐	praat goed verstaanbaar, kan vrijwel alle klanken goed uitspreken (<i>soms nog moeite met 'r', en 'l' en medeklinkercombinaties</i>)

Mondelinge taal • 2 Taalhandelingen in de groep

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	reageert op geluiden en gesprekken (<i>door bijv. te kijken of door te bewegen</i>)
	☐	☐	wil iets duidelijk maken (<i>trekt bijv. de aandacht met een geluid of gebaar</i>)

Dreumes

oranje	☐	☐	maakt gebruik van eigen brabbeltaal en eerste (bekende) woordjes
	☐	☐	vraagt door naar dingen te wijzen

Peuter

geel	Begin	☐	☐	praat met de PM (<i>vertelt bijv. iets over zichzelf of benoemt wat hij/zij doet</i>)
		☐	☐	stelt een eenvoudige vraag aan de PM (<i>'jas aandoen?', 'is beer nou?'</i>)
roze	Midden	☐	☐	praat steeds vaker in de grote groep; praat mee over voorwerpen, een praatplaat of een verhaal (<i>doorgaans nog kort en eenvoudig, benoemen, antwoorden</i>)
		☐	☐	stelt vragen om ergens meer over te weten te komen (<i>'wat is ...'</i>)
groen	Einde	☐	☐	praat (spontaan) tegen de PM of een ander kind, vertelt (eenvoudig) iets over zichzelf of de directe omgeving
		☐	☐	praat gemakkelijk en ook op eigen initiatief in de groep (<i>is ontspannen</i>)
		☐	☐	stelt vragen om ergens meer over te weten te komen (<i>wie, wat, waar, soms ook waarom</i>)
		☐	☐	gebruikt alledaagse woorden en handelingen (<i>zoals bedanken, groeten en zwaaien</i>)

Mondelinge taal • 3 Interactie in de kleine groep

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	reageert op mimiek en toespreken (<i>door bijv. te kijken, te lachen of te bewegen</i>)
	☐	☐	trekt de aandacht (<i>met bijv. geluidjes, door te bewegen of door te lachen</i>)
	☐	☐	maakt oogcontact met de PM
	☐	☐	reageert op de eigen naam

Dreumes

oranje	☐	☐	wijst iets aan of benoemt dit als hij/zij iets wil vertellen
	☐	☐	zegt woorden na

Peuter

geel	Begin	☐	☐	durft iets te vertellen of te benoemen in een klein groepje
		☐	☐	geeft antwoord op een eenvoudige vraag van de PM (' <i>wat is ...</i> ')
roze	Midden	☐	☐	durft spontaan iets te vertellen in een klein groepje (<i>is ontspannen</i>)
		☐	☐	luistert (kortdurend) naar de PM of een ander kind
		☐	☐	geeft antwoord op vragen van de PM (<i>wat, wie, waar</i>)
groen	Einde	☐	☐	durft (vrijuit) te praten in een klein groepje, luistert naar en reageert ook op anderen
		☐	☐	geeft antwoord op vragen van de PM (<i>wat, wie, waar</i>) of een ander kind
		☐	☐	probeert zijn/haar mening te geven
		☐	☐	kent enkele gespreksregels en past deze meestal toe (<i>zoals iemand aankijken en op de beurt wachten</i>)

Mondelinge taal • 4 Begrijpend luisteren

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	luistert naar toespreken en gesprekken (<i>wordt bijv. stil of lacht</i>)
-------	--------------------------	--------------------------	---

Dreumes

oranje	☐	☐	kijkt naar de PM als deze vertelt wat de groep gaat doen
	☐	☐	begrijpt meer dan hij/zij kan zeggen, laat dit zien in het handelen

Peuter

geel	Begin	☐	☐	begrijpt goed wat er gezegd wordt: begrijpt dagelijkse woorden en handelingen
		☐	☐	luistert naar een kort (prentenboek)verhaal of versje
		☐	☐	begrijpt eenvoudige opdrachten en voert deze (meestal) goed uit (<i>'pak je beker maar' of 'ga maar zitten'</i>)
roze	Midden	☐	☐	luistert (meer gericht) naar een verhaal en uitleg van de PM
		☐	☐	begrijpt eenvoudige, dubbele opdrachten en voert deze (meestal) goed uit (<i>'pak je beker en ga maar zitten' of 'pak je jas en je beker'</i>)
		☐	☐	begrijpt een eenvoudig (kort) prentenboekverhaal, kan bijv. een gesloten vraag beantwoorden (<i>'heeft de poes de vis opgegeten?'</i>)
groen	Einde	☐	☐	kan (ongeveer) vijf minuten geconcentreerd luisteren naar een verhaal of uitleg
		☐	☐	kan (meervoudige) 'instructie' begrijpen en (meestal) goed uitvoeren (<i>'als je gaat schilderen, doe je eerst je schort aan en daarna ...'</i>)
		☐	☐	kan (kort) vertellen waarover een eenvoudig verhaal gaat (<i>'Mama is boos. De poes heeft de vis opgegeten.'</i>)
		☐	☐	reageert op een luistervraag bij het voorlezen van een prentenboek (<i>'aan het eind ga ik vragen, wie ...'</i>)
		☐	☐	kan kritisch luisteren: hoort een (duidelijke) 'fout' in een zin, versje of liedje dat bekend is of herkent een trefwoord in een reeks (<i>bus: tak – hond – bus</i>)

Mondelinge taal • 5 Verhalen vertellen en verslag doen

in ontwikkeling

ja

Peuter

Het kind ...

geel	Begin	☐	☐	kan (kort) iets over zichzelf vertellen aan de PM, bijv. aan de hand van een voorwerp (<i>'kijk, nieuwe jas'</i>)
roze	Midden	☐	☐	kan (kort en eenvoudig) iets over zichzelf vertellen (meegemaakt), bijv. aan de hand van materialen of plaatjes/foto's (<i>'ik heb een nieuwe jas gekregen'</i>)
groen	Einde	☐	☐	kan een meer samenhangend verhaal vertellen, beschrijft alledaagse aspecten, zoals mensen, plaatsen, dingen, en veel voorkomende handelingen, zoals slapen en eten (<i>'ik ben met oma naar de winkel geweest en heb een nieuwe jas gekregen'</i>)

Woordenschat • 1 Beheersen van een basiswoordenschat

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	brabbelt de woorden 'mama' en 'papa' en weet bij wie deze woorden horen
	☐	☐	wijst naar mama en papa (broertjes, zusjes) als hiernaar gevraagd wordt

Dreumes

oranje	☐	☐	kent en gebruikt enkele woordjes uit de directe omgeving (<i>mama, papa en later: bal, poes</i>)
	☐	☐	herkent een aantal woorden van de woordenlijst bij een thema (passief) (<i>kan bijv. een aantal gevraagde (thema)voorwerpen aanwijzen, sommige ook benoemen</i>)

Peuter

geel	Begin	☐	☐	kent grotendeels de dagelijks gebruikte woorden uit de directe omgeving en uit de groep (<i>begrijpt wat er dagelijks gebeurt, kan meepraten</i>)
		☐	☐	beheerst grotendeels (ongeveer 80%) de zelfstandige naamwoorden van de basiswoordenlijst bij een thema, passief (<i>herkennen en kunnen aanwijzen van een voorwerp</i>) en een aantal woorden (ongeveer 50%) actief (<i>gebruiken/benoemen</i>)
roze	Midden	☐	☐	beheerst grotendeels (ongeveer 80%) de zelfstandige naamwoorden van de basiswoordenlijst bij een thema, passief (<i>herkennen</i>) en actief (<i>gebruiken/benoemen</i>)
		☐	☐	beheerst grotendeels (ongeveer 80%) de werkwoorden van de basiswoordenlijst bij een thema, passief (<i>herkennen</i>) en een aantal woorden (ongeveer 50%) actief (<i>gebruiken/benoemen</i>)
groen	Einde	☐	☐	beheerst grotendeels (ongeveer 80%) van de zelfstandig naamwoorden en werkwoorden van de woordenlijst bij een thema, passief (<i>herkennen</i>) en actief (<i>gebruiken/benoemen</i>)

Woordenschat • 2 Uitbreiden van de woordenschat

in ontwikkeling

ja

Peuter

Het kind ...

groen	roze	Midden	☐	☐	heeft belangstelling voor nieuwe woorden en leert vlot de betekenis van een nieuw woord (gebruikt nieuwe woorden van een thema tijdens bijv. vrij spel)	
		Einde	☐	☐	breidt de woordenschat uit met de overige woorden van de woordenlijst bij een thema	
			☐	☐	heeft belangstelling voor nieuwe woorden, leert vlot de betekenis van een nieuw woord en vraagt zo nu en dan naar een onbekend woord (naam of betekenis)	

Ontluikende geletterdheid • 1 Boekoriëntatie

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	kijkt naar (kleurrijke) plaatjes
-------	--------------------------	--------------------------	----------------------------------

Dreumes

oranje	☐	☐	heeft belangstelling voor boekjes, bekijkt samen met de PM een boek
	☐	☐	weet vaak al dat bladzijden omgeslagen moeten worden en doet dit ook
	☐	☐	heeft belangstelling voor de platen in het verhaal

Peuter

geel	Begin	☐	☐	heeft belangstelling voor boekjes, pakt boeken en kijkt erin
		☐	☐	beleeft zichtbaar plezier aan voorlezen
roze	Midden	☐	☐	kijkt in boeken en beleeft zichtbaar plezier aan voorlezen
		☐	☐	kan een boek goed vasthouden en bladert in boeken
		☐	☐	kijkt naar de platen in een boek van links naar rechts
groen	Einde	☐	☐	kijkt zelf in boeken, doet alsof hij/zij leest, en beleeft zichtbaar plezier aan voorlezen
		☐	☐	houdt een boek goed vast en weet dat een boek van voor naar achter wordt gelezen, slaat bladzijden goed om
		☐	☐	snapt dat een verhaal bestaat uit plaatjes en tekst (verklaart vragen bijv. aan de hand van de plaatjes)
		☐	☐	kan voorspellingen doen over een verhaal aan de hand van de afbeelding op het omslag, met ondersteuning van de PM ('wat denk je, gaat het verhaal over... wat zou er gebeuren, denk jij?')

Ontluikende geletterdheid • 2 Verhaalbegrip

in ontwikkeling

ja

Peuter

Het kind ...

geel	Begin	☐	☐	kijkt tijdens het voorlezen naar de platen
		☐	☐	reageert op een verhaal (<i>wijst bijv. bij een vraag naar iets op de plaat</i>)
roze	Midden	☐	☐	begrijpt een verhaal en reageert op een verhaal (<i>door een belevingsreactie als 'leuk' of door iets aan te wijzen als er een vraag wordt gesteld</i>)
		☐	☐	kan (eenvoudig) meedenken over het verdere verloop halverwege het verhaal, geeft bijv. antwoord op een gesloten vraag (<i>'wat denk je, zal de hond...'</i>)
groen	Einde	☐	☐	reageert op een verhaal, kan vertellen wat hij/zij van het boek vond en over wie het gaat
		☐	☐	kan een verhaal in grote lijn navertellen of naspelen aan de hand van een plaatjesboek of concrete materialen

Ontluikende geletterdheid • 3 Functies van geschreven taal en relatie met gesproken taal

in ontwikkeling

ja

Peuter

Het kind ...

geel	Begin	☐	☐	ontdekt de pictogrammen of symbolen in de groep (<i>labels, dagritme en/of zelfstandigheid</i>) (<i>begrijpt deze nog niet altijd, kijkt er wel naar</i>)
		☐	☐	begrijpt de bedoeling van de pictogrammen of symbolen in de groep
roze	Midden	☐	☐	ontdekt dat in een boek een verhaal staat (<i>doet bijv. alsof hij/zij een boek 'leest'</i>)
		☐	☐	ontdekt dat in een boek een verhaal staat en dat letters gebruikt worden om iets te vertellen (<i>doet bijv. of hij/zij een boek of briefje (voor)leest</i>)
groen	Einde	☐	☐	weet dat je door iets op te schrijven iets kunt onthouden of vertellen aan iemand anders (<i>maakt (met hulp) of 'leest' in het spel bijv. een boodschappenbriefje</i>)
		☐	☐	

Ontluikende geletterdheid • 4 Taalbewustzijn

in ontwikkeling

ja

Peuter

Het kind ...

roze geel	Begin	☐	☐	luistert naar liedjes en verhalen waarin eindrijm voorkomt, geniet hiervan
	Midden	☐	☐	heeft plezier in het zingen van liedjes en het luisteren naar verhalen waarin eindrijm voorkomt: zingt delen van bekende liedjes mee
groen		☐	☐	wordt zich bewust van klanken en woorden en speelt hiermee (<i>klanken nadoen</i>)
	Einde	☐	☐	kan met hulp een kort en eenvoudig versje opzeggen (<i>3 of 4 regels</i>)
		☐	☐	doet mee met spelletjes rond klanken en woorden en speelt met (nonsens)klanken en rijm (<i>bijv. eenlettergrepige rijmwoorden: mat-kat</i>)

Opmerkingen

observatiemoment baby • datum

Opmerkingen

observatiemoment dreumes • datum

Opmerkingen

observatiemoment begin peuterperiode • datum

Opmerkingen

observatiemoment midden peuterperiode • datum

Opmerkingen

observatiemoment eind peuterperiode • datum

1 Tijd

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	herkent dagelijkse routines (bijv. het klaarzetten van een bordje: het is tijd om te eten, reageert door aandacht te vragen)
-------	--------------------------	--------------------------	---

Dreumes

oranje	☐	☐	herkent dagelijkse routines en weet dat er een activiteit volgt (bijv. het zien van de slaapzak: het is tijd om te slapen, pakt de knuffel)
--------	--------------------------	--------------------------	--

Peuter

roze	geel	Begin	☐	☐	herkent het verloop van de dag en weet het verschil tussen dag en nacht (bijv. het is donker, dus het is nacht)
		Midden	☐	☐	kent de begrippen voor dag en nacht
groen			☐	☐	herkent een aantal begrippen die te maken hebben met tijdsbeleving en tijdsbesef (bijv. lang, snel, langzaam, nu, straks, vroeg, laat)
			☐	☐	kan gebeurtenissen in de juiste (tijds)volgorde vertellen (zoals ritueel van eten en drinken)
		Einde	☐	☐	weet wanneer het dag, nacht, ochtend of avond is
			☐	☐	maakt kennis met de dagen van de week ('op dinsdag ga ik naar de peutergroep')
			☐	☐	maakt kennis met de seizoenen en seizoenskenmerken (zoals het weer en kleding)
			☐	☐	kent begrippen die te maken hebben met tijdsbeleving en tijdsbesef (bijv. lang, snel, langzaam, nu, straks vroeg, laat)
			☐	☐	kan van twee gebeurtenissen vertellen welke eerst of daarna plaatsvindt
			☐	☐	is bekend met de klok/tijd en weet dat deze aan een handeling of activiteit gekoppeld kan worden door een volwassene (bijv. als de wekker afloopt dan...)

2 Ruimtelijke oriëntatie

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	verkent/onderzoekt de wereld via de mond
	☐	☐	zoekt naar verborgen voorwerpen (<i>bijv. kijkt naar speelgoed dat gevallen is</i>)

Dreumes

oranje	☐	☐	wijst lichaamsdelen aan (<i>zoals oren, mond en neus</i>)
	☐	☐	maakt eenvoudige constructies met materiaal (<i>bijv. stapelt twee blokken</i>)
	☐	☐	zoekt naar verborgen voorwerpen (<i>kiekeboe-spel</i>)

Peuter

geel	Begin	☐	☐	kan hoofd, buik, rug, voeten en handen aanwijzen en benoemen
		☐	☐	experimenteert met constructiemateriaal (<i>bijv. bouwt een toren</i>)
		☐	☐	weet van een aantal voorwerpen waar de vaste plaats in de ruimte is
		☐	☐	experimenteert met ruimtelijke handelingen in relatie tot zichzelf (<i>bijv. iets achter zich houden</i>)
		☐	☐	kan vormen in een vormenstoof doen en een inlegpuzzel (<i>knoppenpuzzel</i>) maken
roze	Midden	☐	☐	kan meerdere lichaamsdelen aanwijzen en benoemen (<i>haren, wangen, vingers, tenen, benen, armen, billen, knieën</i>)
		☐	☐	bouwt en construeert met materiaal (<i>Duplo, blokken, rails, Kapla</i>)
		☐	☐	kan bekende voorwerpen en spelmaterialen in de groepsruimte aanwijzen, ook met de ogen dicht
		☐	☐	herkent ruimtelijke begrippen o.a. in relatie tot zichzelf (<i>voor, achter, in, op, boven, onder</i>)
		☐	☐	legt een puzzel met grote stukken (<i>minstens vier</i>)
groen	Einde	☐	☐	beseft dat er van sommige lichaamsdelen twee of meer zijn en kan lichaamshoudingen nadoen
		☐	☐	kan een eenvoudig bouwwerk van een voorbeeld nabouwen (<i>bijv. 4 blokken of Lego</i>)
		☐	☐	kent de ruimtelijke begrippen voor, achter, naast, in, op, boven, onder
		☐	☐	onderzoekt (de werking van) de spiegel met het eigen lichaam/een voorwerp, experimenteert met spiegels en schaduwen
		☐	☐	kan een heel eenvoudig patroon namaken (<i>bijv. met twee kleuren/vormen kralen rijgen, of een patroon met twee verschillende plakfiguurtjes</i>)

3 Vergelijken, sorteren en ordenen

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw		☐	☐	verkent eigenschappen van voorwerpen met mond en handen
-------	--	--------------------------	--------------------------	---

Dreumes

oranje		☐	☐	test oorzaak en gevolg (bijv. licht aan- en uitdoen, voorwerpen weggooien en oprapen)
		☐	☐	verkent eigenschappen van (meerdere) voorwerpen door eraan te voelen

Peuter

geel roze groen	Begin	☐	☐	kan voorwerpen die hetzelfde zijn ordenen, dit lukt doorgaans (bijv. ‘stop alle dieren in een doos’ of ‘doe alle blokken in de blokkendoos’)
	Midden	☐	☐	kan voorwerpen ordenen en groeperen op één kenmerk (soort, kleur of vorm) (bijv. ‘stop alle rode blokken bij elkaar in een doos’)
	Einde	☐	☐	kan uit een verzameling groepjes maken van voorwerpen met dezelfde eigenschap (zoals een groepje van alle schoenen met klittenband)
		☐	☐	kent de basiskleuren rood, blauw, geel, groen
		☐	☐	kent de basisvormen cirkel/rondje, vierkant
☐		☐	kan bij concreet materiaal aanwijzen welke de grootste, kleinste of hoogste is (grote verschillen)	

4 Meten en wegen

in ontwikkeling

ja

Dreumes

Het kind ...

oranje	☐	☐	speelt met vormen, en water/zand (<i>vullen, overgieten, vol maken en leeggooien</i>)
--------	--------------------------	--------------------------	---

Peuter

geel	Begin	☐	☐	heeft plezier in en doet ervaring op met meten (<i>bijv. grote spullen in een (te kleine) koffer</i>)
		☐	☐	herkent (wijst aan) eenvoudige groottebegrippen voor lengte en gewicht (<i>groot, klein</i>)
		☐	☐	herkent (wijst aan) eenvoudige groottebegrippen voor gewicht (<i>licht, zwaar</i>)
		☐	☐	speelt met bakjes en water/zand (<i>vullen, overgieten, vol maken en leeggooien</i>)
roze	Midden	☐	☐	doet ervaring op met meten en denkt mee over de oplossing (<i>bijv. passend maken van een kroon met een strook om het hoofd</i>)
		☐	☐	herkent (wijst aan) de groottebegrippen voor lengte (<i>lang, kort, hoog, laag</i>) en kan er een aantal benoemen (<i>groot, klein</i>)
		☐	☐	kan rijtjes leggen of stapels maken met blokken (<i>(steeds) hoger en langer</i>)
		☐	☐	ontdekt dat er tegenstellingen zijn voor lengte en kan een vergelijking maken (wijst aan) (<i>lang-kort, groot-klein, hoog-laag</i>)
		☐	☐	kent de groottebegrippen voor gewicht (<i>zwaar, licht</i>)
		☐	☐	kent de groottebegrippen voor inhouden (<i>veel en weinig</i>)
		☐	☐	speelt spelsituaties (na) waarin kopen en betalen voorkomt (<i>munten geven en spullen krijgen</i>)
groen	Einde	☐	☐	denkt na over eenvoudige meetproblemen (<i>wie/wat is groter, kleiner, langer, korter, hoger, lager</i>) en kan iets meten (<i>bijv. eigen lengte met streepjes op de muur</i>)
		☐	☐	kent de groottebegrippen voor lengte (<i>lang, kort, groot, klein, hoog, laag</i>)
		☐	☐	kan meerdere tegenstellingen aangeven (<i>groot- klein, meisje-jongen, warm-koud</i>)
		☐	☐	kent de groottebegrippen voor gewicht (<i>zwaar, licht</i>) en onderzoekt en vergelijkt voorwerpen door te tillen en te wegen (<i>zwaar, heel zwaar, heel licht</i>)
		☐	☐	kent de groottebegrippen voor inhouden (<i>vol, leeg, veel, weinig</i>) en ontdekt het principe van meer en minder door ermee te spelen (<i>beseft dat je meer inhoud krijgt als je er iets aan toevoegt en minder als je iets van de inhoud afhaalt</i>)
		☐	☐	begrijpt in een betekenisvolle context de begrippen kopen, betalen, geld en duur (<i>bijv. in een rollenspel als klant of verkoper in een winkel</i>)

5 Tellen en getalbegrip

in ontwikkeling

ja

Peuter

Het kind ...

geel	Begin	☐	☐	heeft interesse in getallen en tellen (kan nog niet zelfstandig tellen) en doet bijv. mee met telliedjes
		☐	☐	ontdekt dat tellen, telwoorden en hoeveelheden iets met elkaar te maken hebben
		☐	☐	ontdekt dat een verzameling uit een, twee of meer kan bestaan (<i>bijv. de eigen schoenen, lichaamsdelen</i>)
		☐	☐	herkent de hoeveelheidsbegrippen veel en weinig
roze	Midden	☐	☐	praat over tellen en hoeveelheden in betekenisvolle situaties, bijv. bij eten en drinken uitdelen (<i>weet nog niet altijd precies waarnaar hij/zij verwijst</i>)
		☐	☐	zegt (met hulp) de telrij op als een liedje of versje (tot en met drie) (<i>bijv. '1, 2, 3' of '1, 2, 3, ik kom!'</i>)
		☐	☐	probeert kleine hoeveelheden te tellen (akoestisch), benoemt enkele telwoorden (<i>raakt een voorwerp aan en zegt er een getal bij; hoeft nog niet correct</i>)
		☐	☐	benoemt in betekenisvolle situaties de hoeveelheidsbegrippen: veel en weinig
		☐	☐	verdeelt voorwerpen over verschillende kinderen (<i>geeft bijv. iedereen een beker</i>)
groen	Einde	☐	☐	kan de telrij opzeggen tot vijf
		☐	☐	kan kleine hoeveelheden tellen (<i>onder de vijf</i>) en benoemt het resultaat
		☐	☐	kan in een betekenisvolle situatie de één-één relatie leggen met (dagelijkse) voorwerpen (<i>voorwerpen aanwijzen en tellen</i>)
		☐	☐	herkent groepjes van twee of drie voorwerpen zonder te tellen
		☐	☐	kent de hoeveelheidsbegrippen (<i>meer (dan), minder (dan), meeste, minste, veel en weinig</i>) en kan de begrippen meer (dan), minder (dan) toepassen
		☐	☐	kan voorwerpen eerlijk verdelen (<i>evenveel</i>) over verschillende kinderen of bakjes
		☐	☐	ontdekt het principe van erbij en eraf, beseft dat je meer hebt als je er iets bij krijgt en je minder hebt als er iets af gaat (<i>bijv. met behulp van een aftelversje of liedje</i>)
		☐	☐	kan met de vingers aangeven hoe oud hij/zij is
		☐	☐	herkent een of meer getalsymbolen (<i>bijv. van de eigen leeftijd</i>)

Opmerkingen

observatiemoment baby • datum

Opmerkingen

observatiemoment dreumes • datum

Opmerkingen

observatiemoment begin peuterperiode • datum

Opmerkingen

observatiemoment midden peuterperiode • datum

Opmerkingen

observatiemoment eind peuterperiode • datum

Fijne motoriek • 1 Oog-handcoördinatie

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	'graait' naar een speeltje dat in het gezichtsveld wordt gehouden
	☐	☐	pakt speeltjes aan met beide handen en kijkt ernaar
	☐	☐	kijkt naar de voetjes en pakt deze vast
	☐	☐	beweegt speeltjes in de hand in de richting van de mond
	☐	☐	pakt speeltjes van de ene hand in de andere hand

Dreumes

oranje	☐	☐	kan voorwerpen ergens uithalen en weer instoppen (<i>bijv. in een doos of een vormenstoof</i>)
	☐	☐	kan zelf eten met een lepel of een vork
	☐	☐	kan zelf uit een (tuit)beker drinken

Peuter

geel	Begin	☐	☐	beweegt groot vanuit de schouder en beweegt nog de hele arm bij tekenen, verven, roeren
		☐	☐	kan alledaagse, kleine, voorwerpen oppakken (<i>zoals een kruimeltje</i>)
		☐	☐	kan uit een beker/mok drinken (<i>knoeit nog wel eens</i>)
		☐	☐	kan bestek gebruiken (<i>lepel en vork</i>) bij het eten
		☐	☐	stopt vormen in een vormenstoof en stapelt met bouw materiaal (<i>maakt bijv. een toren van 3 blokken</i>)
roze	Midden	☐	☐	beweegt groot vanuit de schouder bij verven, roeren en klein vanuit de pols bij tekenen, kleuren
		☐	☐	helpt mee met zichzelf aankleden en kan zelf iets uittrekken (<i>zoals een jas</i>)
		☐	☐	kan grote kralen aan een snoer rijgen, kan een knoppenpuzzel (inlegpuzzel) maken en bouwt eenvoudige bouwwerken met bouw materiaal (<i>niet meer alleen stapelen</i>)
groen	Einde	☐	☐	kan (met vingertoppen) bladzijden een voor een omslaan, kan kralen op een kralenplank plaatsen en gebruikt hierbij de duim en de wijsvinger
		☐	☐	kan (met enige hulp) zichzelf aan- en uitkleden, een rits en grote knopen open- en dichtmaken
		☐	☐	kan een puzzel maken van minimaal 4 stukjes en manipuleert met kleiner constructiemateriaal (<i>zoals Lego</i>)

Fijne motoriek • 2 Werken met materialen

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	kijkt en speelt met handen en vingers
	☐	☐	kan korte tijd iets vasthouden
	☐	☐	stopt alles in de mond om te onderzoeken

Dreumes

oranje	☐	☐	onderzoekt materiaal door eraan te voelen en ermee te manipuleren (<i>openen, trekken</i>)
	☐	☐	begint te tekenen door heen en weer en in het rond te krassen
	☐	☐	houdt schrijfgerei (doorgaans) in de volle vuist vast en ontdekt dat iets een spoor achterlaat

Peuter

geel	Begin	☐	☐	onderzoekt materialen en doet tactiele ervaringen op, bekijkt materialen van alle kanten, speelt met zand en water, experimenteert met klei en vingerverf
		☐	☐	kleurt vlakken, maakt krabbels, zoals herhaling van stippen en lijnpatronen
roze	Midden	☐	☐	onderzoekt materialen, doet tactiele ervaringen op en geniet hiervan (<i>water, zand, korrels, schuim, schuimvlokken, stukjes stof, vingerverf</i>)
		☐	☐	experimenteert met scheuren en kan grote stukken papier (willekeurig) doorscheuren; gebruikt nog de hele hand (<i>in de vuist</i>)
		☐	☐	experimenteert met het knippen in papier
		☐	☐	kan zelf lijm aanbrengen en een doos beplakken
		☐	☐	kleurt grote vlakken, maakt krabbels, tekent rondjes; de eerste figuren worden zichtbaar
		☐	☐	experimenteert met het verven met een kwast
groen	Einde	☐	☐	experimenteert en manipuleert met (kosteloos) materiaal (<i>zoals kiezels, buizen en dozen</i>)
		☐	☐	kan een rechte lijn prikken met een grote prikken
		☐	☐	kan een (vouw)blaadje vouwen (<i>enigszins recht</i>)
		☐	☐	kan stukken papier doorscheuren door de vingers te gebruiken (<i>in steeds kleinere stukken</i>)
		☐	☐	houdt de schaar op de juiste manier vast en kan de knipbeweging maken, kan een reep papier in snippers knippen
		☐	☐	houdt het potlood vlak bij het papier vast, gebruikt duim en wijsvinger bij het vasthouden (geen vuistgreep) en stuurt het potlood vanuit (de arm en) de pols
		☐	☐	kleurt steeds beter grote vlakken, tekent min of meer poppetjes/kopvoeters, strepen en rondjes, en benoemt deze
		☐	☐	kan met een (grote) kwast verven (<i>maakt strepen of kleurt vlakken</i>), gebruikt duim en wijsvinger bij het vasthouden (geen vuistgreep)
		☐	☐	houdt een potlood of viltkwast vast met de vingers en kan de vingers gebruiken om de viltkwast te sturen

Grove motoriek • 1 Balanceren

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	raakt met de handjes de voetjes aan
	☐	☐	kan korte tijd zelfstandig zitten
	☐	☐	trekt zich op aan bijv. een tafel en kan weer terug naar de grond

Dreumes

oranje	☐	☐	kan blijven staan aan bijv. een tafel en ondertussen een speeltje vasthouden
	☐	☐	kan enkele seconden alleen (los) staan

Peuter

geel	Begin	☐	☐	kan houdingen nadoen (voordoen - nadoen) en oefent daarbij de balans (staat nog onvast op één been)
		☐	☐	kan enkele seconden (ongeveer twee) op één been staan
roze	Midden	☐	☐	kan kortdurend op de tenen lopen
		☐	☐	kan iets pakken terwijl hij/zij in balans blijft
groen	Einde	☐	☐	kan enkele seconden (ongeveer twee) op één been staan, zowel links als rechts
		☐	☐	kan over een lijn heen stappen
		☐	☐	kan rechthoek over een lijn lopen terwijl hij/zij met de armen beweegt

Grove motoriek • 2 Lopen en rennen

in ontwikkeling

ja

Baby

Het kind ...

blauw	☐	☐	kan het hoofd oprichten
	☐	☐	rolt van de buik op de rug en andersom
	☐	☐	draait rond in buikligging en pakt speeltjes binnen handbereik
	☐	☐	kan met de armen tijgeren (<i>beweegt voort en gebruikt de steun van de onderarmen</i>)
	☐	☐	kruipt en/of schuift op het zitvlak
	☐	☐	kan zich optrekken tot staan (<i>gebruikt de spijl van een box of bijv. een tafelpoot</i>)

Dreumes

oranje	☐	☐	kan langs de rand van de tafel lopen
	☐	☐	loopt aan de hand van een volwassene en/of met een loopwagen
	☐	☐	maakt de eerste stapjes, zelfstandig

Peuter

geel	Begin	☐	☐	loopt soepel, kan vooruit over een rechte lijn lopen en een paar stappen achteruit zetten
		☐	☐	kan rennen (<i>vaak nog dribbelpasjes</i>), heeft nog moeite met stoppen en van richting veranderen tijdens het rennen
roze	Midden	☐	☐	kan vooruit over een rechte lijn lopen en afwisselend grote en kleine stappen maken
		☐	☐	kan rennen en stoppen en van richting veranderen tijdens het rennen
groen	Einde	☐	☐	kan achteruit en vooruit lopen over een rechte lijn
		☐	☐	rent soepel, kan snelheid verminderen en versnellen en meer gericht van richting veranderen tijdens het rennen

Grove motoriek • 3 Rijden

in ontwikkeling

ja

Dreumes

Het kind ...

oranje

☐	☐	loopt achter/duwt een loopwagen
--------------------------	--------------------------	---------------------------------

Peuter

groen roze geel

Begin	☐	☐	gaat vooruit op een loopwagen (<i>fiets zonder trappers</i>)
Midden	☐	☐	kan trappen op een driewieler en stoppen (<i>nog niet direct</i>)
Einde	☐	☐	trapt en stuurt (<i>enigszins gericht</i>) op een driewieler

Grove motoriek • 4 Springen

in ontwikkeling

ja

Dreumes

Het kind ...

oranje

☐	☐	kan een sprongetje maken, terwijl hij/zij iets (of iemand) vasthoudt
--------------------------	--------------------------	--

Peuter

groen roze geel

Begin	☐	☐	kan een sprongetje maken zonder zich ergens aan vast te houden
Midden	☐	☐	kan springen, met beide voeten tegelijk van de grond
Einde	☐	☐	kan springen en afwisselend grote of kleine sprongen maken <i>(met één of twee voeten tegelijk)</i>
	☐	☐	kan ergens vanaf springen, met gebogen knieën, en op de voeten landen
	☐	☐	kan verspringen <i>(één voet voor)</i>

Grove motoriek • 5 Klimmen

in ontwikkeling

ja

Dreumes

Het kind ...

oranje

☐	☐	gaat klimmen en klauteren (<i>doorgaans nog op handen en voeten omhoog</i>)
--------------------------	--------------------------	---

Peuter

groen roze geel

Begin	☐	☐	klimt zelf ergens op en af (<i>bijv. een stoel of een bank</i>)
Midden	☐	☐	kan ergens doorheen klimmen (<i>bijv. door een hoepel</i>)
Einde	☐	☐	kan ergens op en af klimmen, steeds een beetje hoger

Grove motoriek • 6 Vangen en gooien

in ontwikkeling

ja

Dreumes

Het kind ...

oranje		☐	☐	duwt, ongericht, een grote bal vooruit
--------	--	--------------------------	--------------------------	--

Peuter

geel	Begin	☐	☐	gooit (<i>nog ongericht</i>) een bal
		☐	☐	rolt een bal voor zich uit, enigszins gericht
roze	Midden	☐	☐	rolt enigszins gericht een bal, bijv. naar een ander kind op korte afstand (<i>1 meter</i>)
		☐	☐	schopt een bal zonder het evenwicht te verliezen
		☐	☐	kan met beide armen een grote, lichte bal vangen (<i>armen als een 'kommetje'</i>)
groen	Einde	☐	☐	gooit gericht, met twee handen, een grote bal (<i>komt doorgaans in de buurt van de bedoelde richting</i>)
		☐	☐	rolt gericht een bal, met twee handen (<i>bijv. naar een kind op afstand</i>)
		☐	☐	schopt gericht een bal zonder het evenwicht te verliezen
		☐	☐	vangt een grote, lichte bal, ook met beide handen (<i>spreidt armen en handen om de bal te vangen</i>)

Opmerkingen

observatiemoment baby • datum

Opmerkingen

observatiemoment dreumes • datum

Opmerkingen

observatiemoment begin peuterperiode • datum

Opmerkingen

observatiemoment midden peuterperiode • datum

Opmerkingen

observatiemoment eind peuterperiode • datum
